

мультимедіа покращують виклад теоретичного матеріалу, покращення його сприймання і засвоєння, втілення у практичній діяльності.

Список використаної літератури

1. Использование мультимедиа технологий на уроках математики [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uchportal.ru/publ/15-1-0-286>.
2. Колесник І. В. Огляд та характеристика сучасних мультимедійних та електронних продуктів, які використовуються в освіті / І. В. Колесник [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shpargalka.org.ua/r/2/2016.html>.
3. Литвинова С. Г. Організаційно-освітні проблеми впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх навчальних закладах / С. Г. Литвинова [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em14/content/091sgeeg.htm>.
4. Політехнічні основи технологічної підготовки школярів [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrbukva.net/8140-Politehnicheskie-osnovy-tehnologicheskoiyu-podgotovki-shkol-nikov.html>.
5. Семеновська Лариса. Процес реалізації ідеї політехнізму в шкільній освіті України ХХ століття / Лариса Семеновська [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/porta1/soc_gum/PeNa/2013_1/Semenovs.pdf.
6. Шесть основных принципов предъявления наглядности на мультимедийном уроке [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://didaktor.ru/shest-osnovnyx-principov-predyavleniya-naglyadnosti-na-multimedijnom-uroke/>.

Лілія Войцехівська

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Розвиток людства набирає дедалі динамічнішого характеру, зміна ідей, знань, технологій відбувається швидше, ніж зміна людського покоління. Сучасний діловий і професійний світ гостро потребують професійно мобільних людей, які готові приймати зважені самостійні рішення й нести відповідальність за їхнє втілення в життя, здатні успішно й ефективно знаходити й реалізовувати себе в соціально-економічних умовах, що швидко змінюються, у зв'язку з пошуком, плануванням, вибором і влаштуванням власної професійної кар'єри. У зв'язку зі змінами, що відбуваються в економічній, соціальній, політичній, духовній сферах нашого суспільства, найскладніше проходить процес соціалізації підростаючого покоління. Соціалізація – це безперервний процес, який триває все життя. Він складається з етапів (дотрудова, трудова, післятрудова соціалізація), кожний із яких “спеціалізується” на розв'язанні завдань, без опрацювання яких наступний етап може не настати, може бути деформований чи затриманий. Сьогодні на стадії дотрудової соціалізації молода людина стикається з серйозними проблемами. Саме на цій стадії (період юнацької соціалізації) проходить процес вибору професії – вибору, по суті, життєвого шляху, вибору долі, тому завдання професійної орієнтації стають найбільш значущими, проблема їх вирішення загострюється.

Становлення й розвиток України як самостійної держави з ринковою економікою висунули перед загальноосвітньою школою низку спеціальних завдань, обумовлених необхідністю підготовки підростаючого покоління до життя та професійної діяльності в нових соціально-економічних умовах. Їхнє успішне розв'язання передбачає активізацію розробки теоретичних і практичних аспектів проблеми професійного самовизначення та професійної орієнтації молоді.

Слід зазначити, що зміст, форми й методи профорієнтаційної роботи в школі сьогодні не забезпечують досягнення основної мети професійної орієнтації – формування в старшокласників готовності до професійного самовизначення. Перешкодою для успішного розвитку профорієнтації є те, що вона, як правило, розрахована на деякого середнього учня; відсутній індивідуальний, диференційований підхід до особистості школяра; профорієнтаційна робота має переважно декларативний характер, не нада-

ючи можливості кожному спробувати себе в різних видах практичної діяльності тощо [2, с. 4].

Профорієнтаційній проблематиці приділяють увагу дослідники різних наук – філософії, економіки, соціології, медицини, психології й педагогіки. Особливе місце посідають роботи, присвячені питанням організації професійної орієнтації учнів загальноосвітньої школи й особливостям їхнього соціально-професійного самовизначення. Це дослідження П. Атутова, В. Вакуленко, А. Вихруща, Є. Головахи, Н. Григор'євої, О. Капустіної, О. Коротун, С. Мазуренко, Б. Федоришина та ін. Проблематику соціально-психологічної готовності учнів до свідомого вибору професії розглянуто в дослідженнях О. Вітковської, М. Гінзбурга, М. Лукашевича, А. Масанова, Л. Мітіної, О. Носкова, Г. Резпкіної та ін.

Метою статті є аналіз проблем професійної орієнтації учнів загальноосвітньої школи на сучасному етапі розвитку суспільства.

Професійна орієнтація – це система заходів щодо активного, свідомого, професійного й мобільного самовизначення та становлення особистості з урахуванням її можливостей та індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці [3, с. 19].

Профорієнтаційна робота сприяє цілеспрямованому розвитку здібностей і талантів людини, зростанню її професіоналізму, працездатності, збереженню здоров'я і виступає одним із найважливіших елементів державної політики у сфері соціального захисту та зайнятості населення. Така діяльність забезпечує ефективне використання трудового потенціалу особи, сприяє підвищенню її соціальної та професійної мобільності, відіграє значну роль у профілактиці вимушеного безробіття. Профорієнтаційні заходи стимулюють пошук людиною найефективніших засобів підвищення свого професійно-кваліфікаційного рівня, розвиток соціально-економічної ініціативи, інтелектуальної та трудової незалежності.

Основним об'єктом профорієнтаційної діяльності в навчальному закладі є молоді, що навчається, – учні та вихованці загальноосвітніх навчальних закладів.

Профорієнтаційна робота серед учнів старших класів передбачає формування у них професійної перспективи розгорнутих у часі життєвих планів, спрямованих на вибір професії і ствердження себе як суб'єкта професійної діяльності та здійснюється з метою:

- забезпечення соціальних гарантій вільного вибору професій, форми зайнятості і шляхів самореалізації особистості в умовах ринкових відносин;
- досягнення збалансування між професійними інтересами людини, її психофізіологічними особливостями і можливостями ринку праці;
- прогнозування професійної успішності майбутньої трудової діяльності;
- сприяння безперервному росту професіоналізму особистості як найважливішої умови її задоволеності працею і власним соціальним статусом, реалізації індивідуального потенціалу, формуванню індивідуального здорового способу життя і матеріального добробуту.

Виходячи з цього, завданнями профорієнтації є:

- формування у старшокласників установки на власну активність як основу професійного самовизначення;
- ознайомлення зі світом професій, кон'юнктурою ринку праці, правилами вибору професії;
- формування образу “Я” як суб'єкта майбутньої професійної діяльності;
- перевірка можливостей для самореалізації в різних видах професійної діяльності;
- забезпечення розвитку професійно важливих якостей особистості;
- виховання загальнолюдських та загальнопрофесійних якостей і розумних потреб.

Для успішного вибору професії людині необхідно мати:

- по-перше: об'єктивне уявлення про саму себе як особистість (спрямованість інтересів, схильності, здібності, професійно важливі якості та рівень їх розвитку, наявні позитивні та негативні риси й особливості, що слід ураховувати під час професійного самовизначення, та інше);

– по-друге: знання про світ професій та умови успішної діяльності за ними, і насамперед, про ті, що здаються особі найбільш привабливими для вибору. Співставлення набутих знань про себе і професії дає змогу визначити для людини коло професій, діяльність за якими найбільш відповідає її власним інтересам та здібностям.

Наведена схема вибору професії визначає *головні напрями профорієнтаційної роботи* з учнівською молоддю:

– *професійна інформація* – ознайомлення з сучасними видами виробництва, станом ринку праці, потребами господарського комплексу у кваліфікованих кадрах, змістом і перспективами розвитку ринку професій, формами та умовами їх освоєння, вимогами, які висуваються до людей певних професій, можливостями професійно-кваліфікаційного росту й самовдосконалення у процесі трудової діяльності;

– *професійна консультація* – надання допомоги людині в професійному самовизначенні з метою прийняття свідомого рішення про вибір професійного шляху з урахуванням його психологічних особливостей і можливостей особистостей, а також потреб суспільства;

– *професійний підбір* – надання рекомендацій людині про можливі напрямки професійної діяльності, які відповідають її психологічним, фізіологічним особливостям, на основі результатів психологічної, психофізіологічної і медичної діагностики;

– *професійний відбір* – визначення професійної придатності людини до конкретної професії;

– *професійна виробнича й соціальна адаптація* – система заходів, які сприяють професійному становленню працівника, формування в нього відповідних соціальних і професійних якостей, настанов і потреб до активної, творчої праці, досягненню найвищого рівня професіоналізму.

Оскільки вибір майбутньої професійної діяльності є неодмінною передумовою успішного включення в соціальну систему, то саме *соціальний педагог*, на наш погляд, покликаний керувати системою професійного самовизначення учнівської молоді.

Профорієнтаційна робота соціального педагога передбачає формування в учнівської молоді професійної перспективи – розгорнутих у часі життєвих планів, спрямованих на вибір професії і ствердження себе як суб'єкта професійної діяльності.

Щоб підготувати молоду людину до професійного самовизначення *соціальному педагогу потрібно*:

– сформувати установку на власну активність та самопізнання як основу професійного самовизначення;

– ознайомити із світом професій, кон'юнктурою ринку праці, правилами вибору професії;

– сформувати вміння аналізувати види професійної діяльності з урахуванням спорідненості їх за психологічними ознаками й подібністю вимог до людини;

– виробити вміння порівнювати «образ Я» з вимогами професій до особистості та кон'юнктурою ринку праці, створити на цій основі професійний план і постійно його перевіряти;

– створити умови для перевірки можливостей самореалізації в різних видах професійної діяльності організацією професійних проб;

– сформувати мотивацію і психологічну готовність до зміни професії і переорієнтації на нову діяльність [1, с. 95-96].

Таким чином, проблема профорієнтації учнів загальноосвітньої школи за глибиною й багатоплановістю виходять далеко за межі власне школи. Вона тісно переплітається з соціально-економічними проблемами держави в цілому; є складовою соціально-орієнтованої ринкової економіки. Профорієнтація – це складне й багатопланове явище, яке поєднує економічні процеси з соціальними, освітянські – з психологічними, це сукупність виховних і навчальних впливів, що забезпечують самостійність, свідомість у виборі, оволодінні й реалізації кожним членом суспільства професійної діяльності, яка відповідає загальним потребам країни й дозволяє максимально реалізувати здібності й нахили особистості.

Соціально-педагогічна робота – це не данина моді. Учень школи сьогодні неспроможний активно жити, розвиватися без соціальної підтримки, без соціальної допомо-

ги в задоволенні потреб, без захисту його соціальних прав. Для шкільного соціального педагога на першому місці завжди є конкретний учень з його проблемами, поглядами, орієнтаціями, який потребує конкретної допомоги. Завдання соціального педагога полягає в допомозі та підтримці кожної молоді людини. Він повинен навчити її орієнтуватися в системі найрізноманітніших суперечливих і неоднозначних цінностей, визначати власне життєве кредо, бути конкурентоздатною особистістю.

Список використаної літератури

1. *Отрощенко Н.* Сутність профорієнтаційної діяльності соціального педагога загальноосвітньої школи / Н. Отрощенко // Соціальна педагогіка. – 2007. – № 3. – С. 93–96.
2. Професійне самовизначення старшокласників: метод. посібник / упоряд. Л. Шелестова. – К., 2006. – 128 с.
3. *Тименко М. М.* Соціальна педагогіка й соціалізація особистості / М. М. Тименко // Соціальна педагогіка : теорія і практика. – 2009. – № 4. – С. 18–23.

Маргарита Нестеренко

ПОЛІТЕХНІЗМ ЯК ПРИНЦИП НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Сучасний етап розвитку суспільства, соціальні, екологічні, економічні катаклізми нашого життя, а також стрімкий розвиток виробництва змінили вимоги до виховання підростаючого покоління. У зв'язку з цим перед освітньою системою постають завдання виховання людини, готової жити в XXI столітті, здатної до оволодіння різними видами майстерності, самовдосконалення, самооновлення, самореалізації. Система освіти повинна забезпечувати адекватність освітнього потенціалу трудових ресурсів у техніці, технології, методів управління виробництвом, які сьогодні розвиваються дуже швидко.

Аналіз наукових праць показує, що традиційно політехнічна освіта розглядається як сукупність знань про основні галузі й наукові принципи виробництва, оволодіння загальнотехнічними вміннями, необхідними для участі в продуктивній праці (П. Атутов, В. Поляков, В. Ледньов, Д. Тхоржевський та інші).

Проблеми політехнічної освіти в середній школі, умови її функціонування, а також питання політехнічної підготовки вчителів досліджували П. Атутов, С. Батишев, П. Блонський, Ю. Васильєв, А. Вихрущ, Д. Епштейн, В. Ледньов, В. Мадзігон, В. Поляков, М. Скаткін, Л. Семеновська, В. Сидоренко, П. Ставський, Д. Тхоржевський, В. Юрженко, С. Шабалов, О. Шибанов та багато інших.

У педагогіці під політехнічним розуміють принцип, визначальний у розробці змісту загальноосвітніх дисциплін та організації діяльності шкільних закладів [3, с. 189]. Політехнічне навчання дає знання про головні галузі і наукові принципи виробництва, озброє людину загальнотехнічними практичними навичками, необхідними для участі в продуктивній праці. При цьому завдання політехнічного навчання є по-перше, озброєння учнів такими знаннями, вміннями і навичками, які дозволяють добре розбиратися в техніці та технології даного виробництва, добре орієнтуватися у виробництві в цілому; по-друге, забезпечення успішного виконання роботи в різноманітних виробничих умовах як на основній ділянці роботи, так і на суміжних. Зазначимо, що важливим завданням політехнічного навчання є розвиток в учнів творчого підходу до виробничої діяльності, вміння глибоко аналізувати виробничі процеси, робити порівняння і узагальнення, встановлювати зв'язок між наявними знаннями та вміннями з новими виробничими явищами, процесами, об'єктами діяльності.

У відповідності до державних стандартів загальноосвітньої середньої освіти зміст політехнічної освіти включає:

- 1) найважливіші науково-технічні та економічні питання суспільства;